

אשר יצר את האדם בחכמה. בתנחומא ויצרא אלהים את האדם
ח"ר בון בחכמה שהתקין מזויותיו וח"כ בראו היינו
לדמור בסנהדרין בס"פ אחד דיני ממונות (דף לח.) לכך נברא בערב
שבת כדי שיהיה לטעודה מיד וע"כ יסדו אשר יצר את האדם בחכמה:
מפליא לעשות. משום דאמרין
בב"ר כי גדול אתה
ועושה נפלאות אתה אלהים לבדך
אדם עושה נאד אפילו יש בו נקב
אחד מלא מחט סדקית הרוח יוצא
ואינו יכול לשמור בו יין והקב"ה
ברא נקבים נקבים באלים וסומר
הרוח שאינו יוצא ממנו: **כי** שמע
קול תרגולא חומר ברוך שנתן לשכוי
בינה להבחין. והוא הדיון אפילו כי
לא שמע דאין ברכה זו אלא להבחנה
על הנחת האורה שתרנגול מצחין
והוא נהנה מן האור: **כי** פריס
סודרא על רישה. וה"ה לכל כובע
ולכל כסוי ודוקא כשהנהגה אצל אדם
אינו נהנה כגון שהוא שוכב על
מטוה לא יברך לא זו ולא מלביש
ערומוס ולא ברכות כיוצא בזה כיון
שלא נהנה כדמשמע בפרק שלשי
דמגילה (דף כד:) גבי מי שלא ראה
מחורות מיומיו דכולי עלמא בעי
שיהנה מן האורה: **אשר** קדשנו
במזויותיו וזונו להניח תפילין. כיון
דתחלת הנחתו בזרועו יש לברך
להניח אצל בשר ראש מברך על מזוה
ולא להניח שם בשר התחיל והניח אחד
מהם ובפ' הקומץ (מנחות לו.) וסא' אמר
לא סח מברך אחת סח מברך שנים
פ"ה דעל שתי תפילין קאמר דמברך
ברכה אחת על שתיקן בלא סח
בינתיים ודוקא לומר דלא הוצרכו
שתי ברכות להניח ועל מזוה אלא
כשסח ועבר עזירה. לכן פ"ה
דעל של ראש שהיא גמר מזוה
ועיקר דיק בזה ד' בתים ושי"ן
מברך על מזוה אצל סח חומר
ומברך שנים על של ראש וכן
בשימושא רבא דגאונים ולפ"ה
גבי סח מברך שנים אס יניח של
ראש לבד דאין מעכבין זה את זה
מברך שנים על של ראש בלבד ומה
שלא הזכיר הגמ' על של ראש בלבד
מברך שנים לפי שאין רגילות כלל
להניח זה בלא זה דתפילין כי בר
חבו שכיח (ב"מ ד' כט:) וכן פ' רבינו
סח בתפלותיו וכן רבינו אלחנן
בסדר תקון תפלה שלו כתב כן:
וכל

הנהגות הגריא
[א] נמי לעמוד לפניו
כ"כ אפי' שעה א'
[ב] שם וכן תלמי' מ'
כ"כ זו היא תוספתא של
ר"ע גאון *

התכבדו וכו'. אל המלאכים המלוים אותו הוא אומר שנאמר כי
מלאכיו יצוה לך (תהלים א'): שאלם יפתח. אחד מהם מן החללים
כגון הלז או הכרם או המעשים: או אס יסתם אחד מהם. מן הנקבים
הפחוסים כגון הפה או החוטם או פי הטבעת. יפתח קאי אכללים
תורה אור יסתם קאי אנקבים: קיירי. חוליים:
רופא כל בשר. כנגד היצירה שהיא
רפואת כל הגוף: ומפליא לעשות.
כנגד שהגוף חלול כמו נאד והנאד הוא
אס יש בו נקב אין הרוח עומד בתוכו
והקב"ה ברא את האדם בחכמה
וברא בו נקבים נקבים הרבה
והפ"ה הרוח בתוכו כל ימי חייו
וזו היא פליאה וחכמה: ותהא
מטתי שלמה. שלא יהא פסול
ורשע בזרעו: לשכוי. תרגול
דאיפא דוכתא דקרו לתרגול שגוי
כדאמרין בר"ה (דף כו.) הכי
גרסי' אילימא כשם שמברך על
הטובה הטוב והמטיב כך מברך
על הרעה הטוב והמטיב והתקן על
שמועות רעות אומה ברוך דיין
האמת: לקבולנהו בשמחה.
לברך על מדה פורענות בלבד
שלא אלהים: לשון דיין כמו עד
האלהים יבא דבר שניהם (שמות כב):
ובת בדברא. ולן צדקה: הוא
בזהם תרגולא. להקטיו משנתו:
הכל

הנבנים לבית הכסא אומר התכבדו
מבוברים קרושים משרתי עליון תנו כבוד
לאלהי ישראל הרפו ממני עד שאבנס
ואעשה רצוני ואבא אליכם אמר אביי לא
לימא איגיש הכי דלמא שבקי ליה ואולי אלא
לימא ישמרונא שמרונא עזרונא עזרונא
סמכוני המתנינו לי המתנינו לי עד שאבנס
ואצא שבן דרכן של בני אדם יבי נפיק אומר
ברוך אשר יצר את האדם בחכמה וברא בו
נקבים נקבים *חללים חללים גלוי וידוע לפני
כסא כבודך שאם יפתח אחד מהם או אם
יסתם אחד מהם אי אפשר לעמוד לפניך [א]
מאי חתים אמר רב רופא חולים אמר שמואל
קא שוינהו *אבא לבולי עלמא קצירי אלא
רופא כל בשר רב שישת אמר מפליא לעשות
*א"ר פפא הלכך נמרינהו לתרוייהו רופא
כל בשר ומפליא לעשות *הנבנס לישן על
מטתו אומר משמע ישראל עד והיה אם
שמעו ואומר ברוך המפיל חבלי שינה על
עיני ותנומה על עפעפי ומאיר לאישון בת
עין יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתשיבני

לשלום ותן חלקי [ב] בתורתך ותרגילני לידי מצוה ואל תרגילני לידי עבירה
ואל תביאני לידי חטא ולא לידי עון ולא לידי נסיון ולא לידי בזיון
וישלוט בי יצר טוב ואל ישלוט בי יצר הרע ותצילני מפגע רע ומחללים
רעים ואל יבהלוני חלומות רעים והרהורים רעים ותהא מטתי שלמה
לפניך והאר עיני פן אישן המות ברוך אתה ה' המאיר לעולם כולו
בכבודו כי מתער אומר אלהי נשמה שנתת בי מהורה אתה יצרתה בי
אתה נפתחת בי ואתה משמרה בקרבי ואתה עתיד ליטלה ממני ולהחיותה
בי לעתיד לבא כל זמן שהנשמה בקרבי מודה אני לפניך ה' אלהי
ואלהי אבותי רבון כל העולמים אדון כל הנשמות ברוך אתה ה'
המחזיר נשמות לפגרים מתים כי שמע קול תרגולא לימא ברוך אשר
*נתן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה כי פתח עיניה לימא ברוך
פוקח עורים כי *תריץ ויתב לימא ברוך מתיר אסורים כי לביש לימא
ברוך מלביש ערומים כי זקף לימא ברוך זוקף כפופים כי נחית לארעא
לימא ברוך רוקע הארץ על המים כי מסני לימא ברוך המכין מצעדי גבר כי
סיים מסאניה לימא ברוך שעשה לי כל צרכי כי אסר המייניה לימא ברוך
אזור ישראל בגבורה כי פריס סודרא על רישיה לימא ברוך עומד ישראל
בתפארה כי מעטף בציצית לימא ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו
להתעטף בציצית כי מנח *תפילין אדרעיה לימא ברוך אשר קדשנו
במצותיו וצונו להניח תפילין ארישיה לימא ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו
על מצות תפילין כי משי ידיה לימא ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על
נמילת ידים כי משי אפיה לימא ברוך המעביר חבלי שינה מעיני ותנומה

מעפעפי ויהי רצון מלפניך ה' אלהי שתרגילני בתורתך ודבקני במצותיך ואל תביאני לא לידי חטא
ולא לידי עון ולא לידי נסיון ולא לידי בזיון וכוף את יצרי להשתעבד לך ורחקני מאדם רע ומחבר
רע ודבקני ביצר טוב ובחבר טוב בעולמך ותנני היום ובכל יום לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני
כל רואי ותגמלני חסדים טובים ברוך אתה ה' גומל חסדים טובים לעמו ישראל: חייב אדם לברך
כו: מאי חייב לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה אילימא כשם שמברך על הטובה הטוב
והמטיב כך מברך על הרעה הטוב והמטיב והתנן על בשורות טובות אומר הטוב והמטיב על
בשורות רעות אומר ברוך דיין האמת אמר רבא לא נצרכה אלא לקבולנהו בשמחה אמר ר' אחא
משום ר' לוי מאי קרא חסד ומשפטא אשירה לך ה' אומרה אם חסד אשירה ואם משפטא אשירה
רבי שמואל בר נחמני אמר מהבא *בה' אהלל דבר באלהים אהלל דבר בה' אהלל דבר בה' אהלל דבר בה'
טובה באלהים אהלל דבר בה' אהלל דבר בה' אהלל דבר בה' אהלל דבר בה' אהלל דבר בה' אהלל דבר בה'
ה' אקרא צרה ויגון אמצא ובשם ה' אקרא ורבנן אמרי מהבא *ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' מבורך אמר רב
הונא אמר רב משום רבי מאיר וכן תנא משמיה דר' עקיבא לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעביד
רחמנא לטב עביד כי הא דרבי עקיבא דהוה קאויל באורחא מטא לההיא מתא בעא אושפיזא לא יהבי
ליה אמר כל דעביד רחמנא *לטב אול ובת בדברא ותוה בהריה תרגולא וחמרא ושרגא אתא זיקא
כבייה לשרגא אתא שונרא אכליה לתרגולא אתא אריה אכליה לחמרא אמר כל דעביד רחמנא
לטב ביה בליליא אתא גייסא שבייה למתא אמר להו לאו אמרי לכו כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא
הכל

[גיטת הרי"ף
וה"ה חללים
ועי' ב"י וד"מ]

[פירוש תמא
כס"י לעילמ.
ד"ה אילין
לעילמ. וס"י]

[עי' ברא"ש
פירוש
לעילמ. על
הגליון בזמנים
סכ:]

[מחזיק. מנ:]

תהלים קא
ס ט
ס קטו
חזב א

[תפנית כא.]

[באלהים אהלל דבר בה'
אהלל דבר בה' אהלל
דבר בה' אהלל
העתיק על נסיון]